

Toetsing Wet natuurbescherming Herinrichting oevers en watergang Steenwetering

Opdrachtgever:

Waterschap Drents Overijsselse Delta
Dokter van Deenweg 186
8025 BM Zwolle

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
[Onze vestigingen](#)
088-1471100
info@eelerwoude.nl
www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: 203494
Datum: 9-1-2023
Projectleider:
Opgesteld:
Gecontroleerd:
Status: Concept
Versie: 2

© 2022 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

Inhoudsopgave

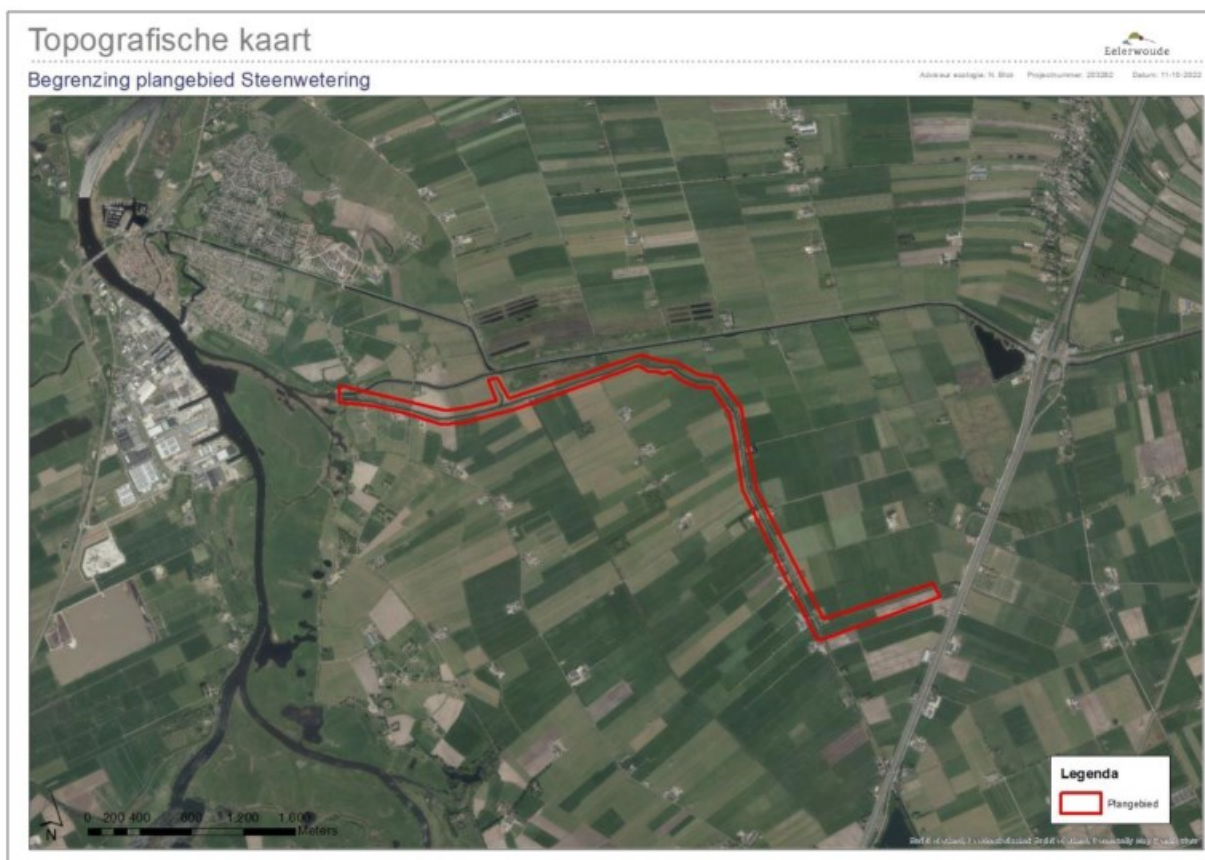
1	Aanleiding en doel	4
2	Huidige situatie en ontwikkeling.....	6
2.1	Huidige situatie.....	6
2.2	Voorgenomen ontwikkeling	8
3	Natuurwetgeving en -beleid	10
3.1	Inleiding	10
3.2	Bescherming van soorten	10
3.3	Bescherming van gebieden.....	10
3.4	Bescherming van houtopstanden.....	11
3.5	Natuurnetwerk Nederland	12
4	Methode	13
4.1	Inleiding	13
4.2	Bureauonderzoek	13
4.3	Terreinbezoek.....	13
5	Beschermde soorten.....	15
5.1	Inleiding	15
5.2	Planten.....	15
5.3	Zoogdieren.....	15
5.4	Vogels	19
5.5	Reptielen.....	21
5.6	Amfibieën	22
5.7	Vissen.....	23
5.8	Ongewervelden	24
6	Conclusie	26
6.1	Beschermde soorten.....	26
6.2	Bescherming gebieden	28
6.3	Bescherming houtopstanden	28
6.4	Natuurnetwerk Nederland	28
6.5	Geldigheid rapportage.....	28
	Bijlage 1 Wettelijk kader natuurwetgeving.....	32
	Bijlage 2 Inrichtingstekeningen	37

1 Aanleiding en doel

Het Waterschap Drents Overijsselse Delta is voornemens werkzaamheden uit te voeren aan de watergang en oeverzone van de Steenwetering nabij Hasselt. Dit plan betreft een opgave behorend tot de Kaderrichtlijn Water, waarmee schoon en gezond water wordt nagestreefd voor eind 2027.

De werkzaamheden bestaan onder andere uit baggeren, ontgraving en verflauwen van de oever(natuurvriendelijke oever), en het dempen van een sloot. De werkzaamheden hebben als doel om een robuust en ecologisch gezond watersysteem te ontwikkelen. De ligging en grenzen van het plangebied zijn weergegeven in afbeeldingen 1 en 2. In verband met deze werkzaamheden is een toetsing van de plannen aan de Wet natuurbescherming en het natuurbeleid noodzakelijk.

Eerste stap in deze toetsing is het uitvoeren van een verkennend onderzoek. Op basis van een bureauonderzoek en een veldbezoek wordt aan de hand van aanwezige terreintypen en toevallige waarnemingen van soorten zo goed mogelijk ingeschat welke beschermde gebieden en plant- en diersoorten aanwezig (kunnen) zijn. Op basis daarvan worden uitspraken gedaan over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen. Voorliggende rapportage gaat hier verder op in.

2 Huidige situatie en ontwikkeling

2.1 Huidige situatie

2.1.1 Ligging plangebied

Het plangebied omvat een groot deel van de Steenwetering en Groote Grift, met inbegrip van twee aangrenzende sloten. De locatie ligt in de gemeenten Zwartewaterland en Zwolle, onderdeel van de provincie Overijssel. Het traject ligt verspreid over een totale oeverlengte van 6.000 meter en grenst aan de stad Hasselt. De watergang de Groote Grift loopt van het meest westelijke punt bij het gemaal de Streukelerzijl bij het Varkensgat (Onderdeel Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht') en passeert de Verkavelingsweg op ongeveer 300 meter ten oosten hiervan, waar de watergang verder gaat als Steenwetering. De Steenwetering is een aftakking van het Zwarte water en maakt onderdeel uit van het watersysteem in het grootschalige verkavelde, agrarische gebied. Het gebied wordt ontsloten door de A28 gelegen aan de oostkant van het plangebied via de Hasselterweg N377.

2.1.2 Landschappelijke kenmerken

De Steenwetering is gelegen in agrarisch landschap wat wordt gedomineerd door intensief geëxploiteerd grasland voor veeteelt, waarvan een klein deel ingezet wordt voor snijmaïs. Op gecentreerde plekken is bebouwing aanwezig met veehouderijen, woonboerderijen en (opslag) schuren. Ten noorden scheidt een agrarisch grasland perceel het plangebied van het natuurgebied Stadsgaten (Natuurnetwerk Nederland). Langs de watergang de Groote Grift is aan de noordkant een bomenrij aanwezig met essen waar onderbegroeiing ontbreekt (zie afbeelding 3a). De bomenrijen parallel aan de oostkant van de doorlopende weg langs de Steenwetering, bestaan uit een afwisseling van boomvormers als berk, wilg en gewone es. Hier tussen staan struweelvormers als lijsterbes, mei- en sleedoorn en Gelderse roos. In de droge oeverzone staat vooral Engels raaigras met oevervegetatie op enkele locaties. De diepte van de watergang varieert tussen de 1,5 meter tot 3,5 meter. De watergang is getypeerd onder de KRW-richtlijn als M10: laagveen vaarten en kanalen. Binnen de grenzen van het plangebied is geen verlichting aanwezig. De afbeeldingen 3 t/m 8 geven een impressie van de verschillende trajecten van oost naar west-zuid.

Afbeelding 3. Links: Zicht op de watergang in de richting van het gemaal Streukelerzijl. Rechts: impressie oever noordzijde eerste deel traject van de Steenwetering.

Afbeelding 4. Links: De afsplitsing van de Steenwetering naar de noordelijk gelegen Hasselterweg N377. Rechts: Oeverzone ter hoogte van de brug bij Dwarsprofiel 4 (Blad 2, bijlage 2).

Afbeelding 5. Links: Zicht op de watergang in oostelijke richting met op de horizon het boselement met te dempen sloot. Rechts: Impressie sloot ten noorden van het boselement met opgaande rietvegetatie.

Afbeelding 6. Links: Impressie van de dichte begroeiing in de sloot ter plaatse van het boselement. Rechts: De Steenwetering in de bocht naar het zuiden met solitaire schietwilg langs de oever.

Afbeelding 7. Links: Aan de linkerkant van de foto ligt de locatie voor te plaatsen ijsvogelwand. Rechts: De brug gezien vanuit het noorden ter hoogte van het adres Steenwetering 15.

Afbeelding 8. Links: Impressie Steenwetering zuidelijk traject met aangrenzende veehouderijen en opgaande erfbeplanting. Rechts: De brede sloot aan de oostkant van het plangebied, welke een aftakking is van de Steenwetering.

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

Het Waterschap Drents Overijsselse Delta is voornemens om langs het deelgebied Steenwetering en de Groote Grift, werkzaamheden uit te voeren aan de oevers en de watergang. De plannen worden uitgevoerd in het kader van de ecologische KRW-doelstellingen, welke voor 2027 behaald moeten zijn. Met het uitvoeren van de inrichtingswerkzaamheden van de oevers wordt getracht de waterkwaliteit te verbeteren en het leefgebied voor onder andere ondergedoken waterplanten, vissen, amfibieën en vogels te vergroten. Met de herinrichting van de oevers wordt een directe bijdrage geleverd aan de KRW-opgave. In bijlage 2 zijn de inrichtingstekeningen bijgevoegd.

De uitgangspunten van de herinrichting betreffen:

- Ontgraven van de oeverzone tot een natuurvriendelijk oever met talud variërend van 1:2 en 1:3 over een lengte van 8 meter met het knikpunt 10 cm boven het hoogste peil. Zie afbeelding 9 t/m 11 als voorbeeld;
- Dempden sloot tussen DP 7 en DP 8 (DP = Dwarsprofiel);
- Voor een natuurvriendelijk oever die voldoet aan de KRW-maatregel dient de begroeiing in het natte profiel minimaal 1,5 meter breed te zijn;
- Baggeren van de watergang de Groote Grift;
- Verwijderen en aanbrengen van brug(gen);
- Aanbrengen van dammen en duikers op diverse locaties langs het traject;
- Aanbrengen van rasters;
- Aanbrengen van houten beschoeiing;

3 Natuurwetgeving en -beleid

3.1 Inleiding

De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag. Alleen in een aantal situaties, zoals bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het Rijk het bevoegd gezag. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied.

3.2 Bescherming van soorten

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde dieren of planten. De wet kent een drietal beschermingsregimes; beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en beschermingsregime “andere soorten”. Elk beschermingsregime heeft zijn eigen verbodsbepalingen.

Voor ieder ruimtelijk plan of ruimtelijke ontwikkeling is het verplicht om te toetsen of deze kan leiden tot overtreding van de betreffende verbodsbepalingen. Wanneer sprake is of kan zijn van een overtreding, dan dient er onderzocht te worden of een vrijstelling geldt. Indien er geen vrijstelling geldt, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. Bijlage 1 gaat verder in op het wettelijk kader bij toetsing aan de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

Gevolgen plangebied

De Wet natuurbescherming is een nationale wet. Indien negatieve effecten worden verwacht door activiteiten of ontwikkelingen is een toetsing aan de Wet natuurbescherming noodzakelijk. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten en welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op deze soorten.

3.3 Bescherming van gebieden

Met het onderdeel gebiedsbescherming worden binnen de Wet natuurbescherming de Natura 2000-gebieden beschermd. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Voor alle gebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen. De kern van de bescherming is dat deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mogen worden gebracht.

Activiteiten mogen geen negatieve effecten hebben op de waarden waarvoor het gebied is aangewezen. Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden.

Gevolgen plangebied

Niet stikstof-gerelateerde effecten:

Op ongeveer 20 meter afstand (direct ten westen gemaal Streukelerzijl) ligt het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht'. De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maken dat de effecten uitsluitend tot het plangebied of in de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Gezien de afstand tot de Natura 2000-gebieden, de invulling van de tussenliggende gebieden en de voorgenomen werkzaamheden is er geen sprake van mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied, zij het door een rechtstreekse invloed, cumulatieve invloed of externe werking. Een toetsing op grond van de Wet natuurbescherming van niet stikstof-gerelateerde effecten wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Stikstof-gerelateerde effecten

Sinds 1 juli 2021 is de Wet stikstofreductie en natuurverbetering in werking. Deze wet geeft een vrijstelling voor tijdelijke stikstofdepositie veroorzaakt door de bouw, wat betekent dat een stikstofberekening niet noodzakelijk is om de effecten op instandhoudingsdoelen in beeld te brengen.

3.4 Bescherming van houtopstanden

Het kappen of rooien van bomen is niet zomaar toegestaan in de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook bij het rooien of het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging van bomen tot gevolg hebben. Hieronder valt ook beschadiging door vee. Onder bos wordt verstaan:

- alleen bossen die buiten de 'bebouwde kom Boswet' liggen;
- alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are (1.000 m²);
- bomen in een rijbeplanting, als de rij uit meer dan 20 bomen bestaat.

De gemeente stelt de grenzen van de 'bebouwde kom Boswet' bij besluit vast. Deze grenzen kunnen afwijken van de 'bebouwde kom Verkeerswet'. Het besluit wordt door de provincie goedgekeurd. De grenzen zijn bij de gemeente na te vragen.

De bescherming van houtopstanden kent twee belangrijke instrumenten: meldingsplicht en herplantplicht. Een kapmelding is verplicht bij de kap van bomen buiten de bebouwde kom indien kap plaatsvindt in een houtopstand. Veelal geldt een 1 op 1 herplantplicht. Provincies bepalen welke gegevens bij een melding moeten worden aangeleverd. Voor het vellen van een houtopstand in verband met realisatie van een Natura 2000-doel is er geen herplantplicht.

De voorgenomen kap van een houtopstand hoeft niet gemeld te worden als het gaat om:

- houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom Boswet;
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande:
 - wegbeplantingen;
 - beplantingen langs waterwegen, en
 - eenrijige beplantingen langs landbouwgronden.
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;

- bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
- zijn aangelegd na 1 januari 2013.
- het vellen van houtopstanden ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel;
- het vellen van houtopstanden voor de aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen;
- het vellen van houtopstanden en herbeplanten op een wijze die is beschreven in een goedgekeurde gedragscode.

De provincie kan een kapverbod opleggen. Mag er wel worden gekapt, dan moeten meestal ook nieuwe bomen worden aangeplant. De provincie kan een ontheffing of vrijstelling verlenen. Dit hangt ervan af of hiervoor een provinciale verordening is opgesteld. Mogelijk is ook een omgevingsvergunning nodig. Het aanvragen van deze vergunning en het indienen van een kapmelding moet apart van elkaar uitgevoerd worden.

Gevolgen plangebied

Er worden binnen het plangebied geen bomen gekapt. Een nadere toetsing van houtopstanden is daarom niet noodzakelijk.

3.5 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter met elkaar en met het omringende agrarisch gebied verbinden. Dit Natuurnetwerk is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van het Natuurnetwerk en hebben hiervoor soms een andere benaming. In of in de directe nabijheid van het NNN geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Een toetsing aan het natuurbeleid is alleen noodzakelijk als de ontwikkeling in strijd is met het bestemmingsplan. Daarnaast moet het plangebied in het NNN of een andere door de provincie beschermde natuurzone liggen. In een aantal provincies kent het natuurbeleid externe werking. Dit betekent dat in die provincie bij een ontwikkeling waarvoor een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk is altijd een toetsing aan het natuurbeleid moet worden uitgevoerd.

Gevolgen plangebied

De ontwikkeling is niet in strijd met het bestemmingsplan. Het NNN kent in de provincie Overijssel daarnaast geen externe werking. Een toetsing aan het natuurbeleid is daarom niet noodzakelijk.

4 Methode

4.1 Inleiding

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

4.2 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is (indien beschikbaar) gebruikgemaakt van landelijke, provinciale en regionale verspreidingsinformatie:

- de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF) is geraadpleegd op 12 oktober 2022. De NDFF is de meest complete natuurdatabank van Nederland. De NDFF geeft informatie over de verspreiding van alle in Nederland levende planten- en diersoorten. De NDFF is gevuld met gegevens uit databanken van verschillende organisaties die deze gegevens op professionele wijze verzamelen (zoals Sovon Vogelonderzoek Nederland, de Zoogdiervereniging, RAVON en de Vlinderstichting). Ook de gegevens van verschillende gemeenten, waterschappen, provincies en terreinbeherende organisaties zijn hierin toegevoegd. Steeds meer partijen sluiten zich bij de NDFF aan. De databank wordt dagelijks aangevuld met recente waarnemingen die via invoerportalen als waarneming.nl binnen komen. De NDFF bevat uitsluitend gevalideerde gegevens;
- de landelijke verspreidingsinformatie uit online atlassen om na te gaan of nabij het plangebied in het verleden beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of data van de waarnemingen waren daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer) en kunnen daardoor betrekking hebben op waarnemingen buiten het plangebied;
- de flora- en faunadatabase van Eelerwoude is eveneens geraadpleegd. Eelerwoude heeft meerdere onderzoeken in de nabije omgeving uitgevoerd. De data van deze onderzoeken zijn opgeslagen in deze database.

4.3 Terreinbezoek

Op basis van een eenmalig veldbezoek is de geschiktheid van het onderzoeksgebied voor de verwachte soorten en/of soortgroepen beoordeeld. Het veldbezoek is overdag door [REDACTED] bij Eelerwoude (zie kader). Het veldbezoek is uitgevoerd op 7 oktober 2022 bij 17 °C, half bewolkt weer en windkracht 4-5 Bft. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten genoteerd.

Kader – Ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

5 Beschermde soorten

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldbezoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de literatuur en andere informatiebronnen. Vervolgens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.2 Planten

Voorkomen en functie

Tijdens het veldbezoek zijn in de oevers langs de Nieuwe Wetering algemenere kruiden van voedselrijke bodems als gewone engelwortel, grote brandnetel en smeerwortel waargenomen in de droge zone van de oevers. De oeervervegetatie is op diverse plekken voorzien van gele lis, riet, liesgras, grote lisdodde, egelskop, gele lis, en waterzuring. Aquatische vegetatie is op de meeste plaatsen afwezig. De standplaatscondities langs de oever variëren van redelijk droog tot vochtig op voedselrijke tot zeer voedselrijke bodem.

Beschermde flora genoemd in de beschermingslijsten van de Wet natuurbescherming zijn tijdens het veldbezoek niet vastgesteld en worden op basis van de aanwezige standplaatscondities en bekende verspreidingsgegevens niet verwacht in het plangebied.

Effecten en ontheffing

Binnen het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aanwezig. Deze worden op basis van het aanwezige biotoop en intensieve agrarische beheer niet verwacht, waardoor geen sprake is van negatieve effecten op beschermde planten. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde flora niet noodzakelijk.

5.3 Zoogdieren

5.3.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

In het plangebied is tijdens het dagbezoek beoordeeld of de locatie geschikt is voor vleermuizen. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied. In het plangebied kunnen de volgende vleermuissoorten voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, watervleermuis, gewone grootoorvleermuis en mogelijk ook meervleermuis. Het voorkomen van deze soorten in de omgeving is bekend vanuit bekende verspreidingsgegevens (NDFF Verspreidingsatlas Zoogdieren, 2022).

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken gedurende het jaar gebruik van een netwerk van vaste rust- en verblijfplaatsen (zie kader - Vleermuisverblijfplaatsen). Deze verblijfplaatsen kunnen de volgende functies hebben:

- kraamverblijfplaats;
- zomerverblijfplaats;
- paar- en/of baltsverblijfplaats;
- winterverblijfplaats.

Kader - Vleermuisverblijfplaatsen

Onder de vleermuizen zijn gebouw bewonende en/of boom bewonende soorten aanwezig. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn hoofdzakelijk gebouw bewonend. Rosse vleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boom bewonende en gewone grootoorvleermuis, franjestaart en ruige dwergvleermuis bewonen zowel bomen als gebouwen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

Binnen het plangebied zijn geen gebouwen aanwezig, waardoor mogelijke verblijfplaatsen van gebouw bewonende vleermuizen ontbreken. De aangrenzende bebouwing zoals de woonboerderijen en vrijstaande woningen zijn wel geschikt als verblijfplaats vanwege bouweigenschappen als pannendaken, schoorstenen, loodslabben en ruimten tussen gevelbetimmering (zie kader – Vleermuisverblijfplaatsen). Sommige bomen binnen het plangebied zijn mogelijk wel geschikt. De aangrenzende bomen op woonerven en langs de watergang (waaronder gewone es en schietwilg), zijn tevens mogelijk geschikt als verblijfplaats voor soorten als watervleermuis of ruige dwergvleermuis vanwege spleten en gaten in de stam. De bruggen in het plangebied zijn ongeschikt als verblijfplaatsen voor vleermuizen gezien het ontbreken van geschikte toegangsoeningen in de vorm van gleuven in de pijlers of dilatatievoegen in het brugdek.

Er zijn geen verspreidingsgegevens bekend waaruit blijkt dat de aangrenzende bebouwing wordt gebruikt als verblijfplaats door gebouw bewonende vleermuizen (NDFF, 2022).

Kader - Foerageergebieden en vliegroutes

Foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen zijn beschermd indien bij het verdwijnen ook een verblijfplaats ongeschikt wordt. Bijvoorbeeld door het onderbreken van een vliegroute wordt een foerageergebied onbereikbaar, waardoor de vleermuizen onvoldoende voedsel kunnen vinden. Bij het verdwijnen van foerageergebieden of vliegroutes wordt derhalve onderzocht of er voldoende bereikbare alternatieven zijn.

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen en singels om zich langs te verplaatsen. Een aaneengesloten kronendak heeft hierbij de voorkeur. Van vleermuizen is bekend dat onderbrekingen in de lijnstructuur maximaal 100 tot 200 meter mogen bedragen (kleinere en langzaam vliegende soorten 50 meter). Wanneer de onderbrekingen groter zijn dan deze afstand kunnen sommige soorten deze afstand niet overbruggen en zullen ze uitwijken naar alternatieve vliegroutes en foerageergebieden.

Foerageergebieden en vliegroutes

De Steenwetering is redelijk geschikt als onderdeel van het foerageergebied voor met name vleermuizen als gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis. Ook soorten als kleine dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis kunnen het plangebied gebruiken als onderdeel van hun foerageergebied. Het voorkomen van een deel van deze soorten in de omgeving (binnen een straal van 1 km over afgelopen 5 jaar) van de watergang is bekend uit actuele verspreidingsgegevens (NDFF, 2022). Water heeft een aantrekkende werking op vleermuizen door de grote aantallen insecten die hierboven aanwezig zijn. Doordat langs de watergang veelal opgaande beplanting aanwezig is met hoog opgaande bomen, zijn ook hier veel luwe omstandigheden aanwezig voor vleermuizen om te foerageren.

Vleermuizen gebruiken lijnvormige elementen zoals houtsingels of watergangen om zich langs te verplaatsen (zie ook kader - Foerageergebieden en vliegroutes). De delen van de watergang met opgaande beplanting, zijn

geschikt als vliegroute voor met name de kleinere vleermuissoorten als kleine dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis die veelal groenstructuren en/of lijnvormige elementen gebruiken als vliegroute, waarbij de boom- en struikvormers als dekking dienen.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming met beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Het opzettelijk verstoren, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het beschadigen of vernielen van vaste verblijfplaatsen, inclusief de functionele leefomgeving, is verboden vanuit de Wet natuurbescherming. De functionaliteit van de verblijfplaatsen van vleermuizen dient te allen tijde gegarandeerd te blijven (zie ook kader - Foerageergebieden en vliegroutes).

Verblijfplaatsen

Door het ontbreken van gebouwen binnen de grenzen van het plangebied, is het uitgesloten dat mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen worden aangetast of vernield. De aanwezige bomen binnen het plangebied blijven behouden. Mocht het plan wijzigen waardoor er wel bomen gekapt worden dienen bomen met holten, spleten of loshangend schors nader onderzocht worden. Van een mogelijke verstoring zoals licht of geluid is geen sprake, gezien overdag wordt gewerkt. Tevens zijn de te verwijderen bruggen ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen.

Foerageergebied en vliegroutes

Foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen zijn beschermd indien bij het verdwijnen ook een verblijfplaats ongeschikt wordt. Bijvoorbeeld door het onderbreken van een vliegroute wordt een foerageergebied onbereikbaar, waardoor de vleermuizen onvoldoende voedsel kunnen vinden. Bij het verdwijnen van foerageergebieden of vliegroutes wordt derhalve onderzocht of voldoende bereikbare alternatieven aanwezig zijn.

Met betrekking tot het foerageergebied en vliegroutes zijn negatieve effecten uitgesloten. De watergang en de delen met opgaande beplanting, hebben naar verwachting een functie als foerageergebied en vliegroute, maar blijven ook na de ontwikkeling behouden. Daarnaast treedt er tijdens de werkzaamheden geen verstoring op voor de vleermuizen aangezien de werkzaamheden overdag plaatsvinden als het plangebied niet in gebruik is door vleermuizen.

Op termijn neemt de kwaliteit van het leefgebied toe door een toename van gradiënten in het talud, en verdere ontwikkeling van oevervegetatie en waterplanten. Dat zal op termijn leiden tot meer dekking en voedsel in de vorm van vliegende en/of watergebonden insecten. Negatieve effecten als gevolg van de werkzaamheden worden niet verwacht.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor vleermuizen niet noodzakelijk.

5.3.2 Overige zoogdieren

Voorkomen en functie

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Het is aannemelijk dat het plangebied en de nabije omgeving onderdeel uitmaken van het leefgebied van grondgebonden zoogdieren waaronder haas, vos, ree, konijn en algemene (spits) muizensoorten. Deze soorten vallen onder de nationale soorten die in de provincie Overijssel zijn vrijgesteld bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Naast deze soorten is het voorkomen bekend van andere beschermde soorten zoals bever (in de oever van het Zwarte Water), boommarter, steenmarter, bunzing, wezel, hermelijn en egel. Er zijn geen potentiële verblijfplaatsen aangetroffen ter plaatse van de oevers van het plangebied, en worden hier niet verwacht door het ontbreken van onder andere een flauw talud met opgaande beplanting zoals ruigten en kruiden, boomstronken, oude nestholtes of takkenhopen. Tevens zijn er langs de oevers geen uitwerpselen of prenten aangetroffen tijdens het veldbezoek. Alle genoemde soorten zijn beschermd vanuit het nationale en Europese regime, en betreffen een beschermde soort zonder vrijstelling in de provincie Overijssel.

Otter

Daarnaast komt ook de Habitatrichtlijnsoort otter voor in de omgeving van het plangebied (NDFF, 2022). De otter is in 2002 uitgezet in Nederland. Noordwest-Overijssel en west Friesland vormen het bolwerk van de soort. Enkele bruggen en aangrenzende oeverdelen van de Steenwetering zijn geschikt voor otter. Deze locaties zijn tijdens het veldbezoek geïnspecteerd op prenten, latrines en visresten. Bij de brug ter hoogte van DP 5 zijn oude latrines gevonden wat indiceert dat de brug onderdeel vormt van zijn leefgebied. De brug tussen DP 11 en 12 is tevens geschikt als schuilplaats voor otter (afbeelding 12). Hier zijn geen latrines of visresten aangetroffen tijdens het veldbezoek. Andere bruggen waren ongeschikt als schuilplaats voor otter vanwege ontbrekende ruimten onder het brugdek. Tevens zijn de droge/natte oeverdelen van het plangebied ongeschikt als verblijfplaats voor de otter vanwege het aanwezige steile talud en het ontbreken van brede stroken met oevervegetatie en nissen zoals onderwater wortelstelsels van bomen. De watergang kan wel als onderdeel van zijn foerageergebied en verbindingroute fungeren. Er zijn diverse waarnemingen bekend over de afgelopen 5 jaar ter plaatse van de watergang en het directe omliggende gebied (NDFF, 2022).

Afbeelding 12. Brug met ruimte onder het brugdek waar otters schuilplaatsen kunnen hebben.

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een tijdelijk en beperkt verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende zoogdieren met het beschermingsregime “andere soorten”. Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Overijssel een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Voor bovenstaande soorten, de soorten met een bescherming als bever, boommarter, bunzing, steenmarter, hermelijn, wezel en egel geldt dat negatieve effecten zijn uit te sluiten. Verblijfplaatsen en essentieel leefgebied zijn ter plaatse van de werkzaamheden niet aangetroffen en worden niet verwacht. Mogelijk maakt het plangebied wel onderdeel uit van het leefgebied van de betreffende soorten. De opgaande beplanting langs de watergang, de bosclementen blijven behouden. De oeverzijde raakt tijdelijk en deels ongeschikt als onderdeel van het leefgebied zoals migratieroute. Bovendien blijft een de andere oeverzijde en de rest van de waterkolom beschikbaar als alternatief leefgebied. Op termijn zal de oever naar verwachting zich ontwikkelen tot optimaal leefgebied voor met name de otter, omdat het voortplantingsbiotoop van vissen ook zal verbeteren, en daarmee het voedselaanbod wordt vergroot. Een negatief effect op beschermde grondgebonden zoogdieren is daarom uitgesloten.

Otter

Bij brug DP5 zijn oude latrines aangetroffen van de otter. Aangezien deze brug vervangen wordt dienen in de nieuwe brug voorzieningen voor de otter te worden aangebracht. Op deze manier blijft de locatie geschikt als schuilplaats en onderdeel van het leefgebied van de otter.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor grondgebonden zoogdieren niet noodzakelijk. Voorzieningen aanbrengen ten behoeve van de otter bij brug ter hoogte van DP 5.

5.4 Vogels

Voorkomen en functie

Alle vogels zijn als soort beschermd in de Wet natuurbescherming. Onderscheid wordt gemaakt tussen vogels met jaarrond beschermde nesten, vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving en overige (broed)vogels.

Onder de vogels met jaarrond beschermde nesten vallen onder andere soorten die hun nesten ook buiten het broedseizoen gebruiken, soorten die elk jaar op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn en soorten die steeds van hetzelfde nest gebruik maken en niet of nauwelijks zelf een nest kunnen bouwen. Onder de vogels met jaarrond beschermde leefomgeving vallen soorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats die zij het jaar daarvoor hebben gebruikt of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Jaarrond beschermde nesten

Tijdens het veldbezoek zijn vogelsoorten met een jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaats zoals buizerd, torenvalk en huismus waargenomen langs de oevers van het plangebied, of rondom in de aangrenzende gebieden. Dit was gezien het aanwezige geschikte leefgebied ook aannemelijk. De afwisseling tussen open en gesloten landschap in combinatie met water en de begroeide oeverzones, bieden geschikte leefomstandigheden voor soorten als buizerd, havik, sperwer of ransuil. Nestplaatsen zijn tijdens het veldbezoek niet waargenomen in de omliggende bosclementen. Vanuit bekende verspreidingsgegevens van het NDFF zijn wel diverse locaties bekend van recent gebruikte horsten in opgaande beplanting langs de

watergangen, of aangrenzende bosrijke gebieden hieromheen (NDFF, 2022). Het gaat om horsten van buizerd, havik en sperwer en territoria in het noordelijk aanwezige bosje. Tevens komt de huismus algemeen voor in de aanliggende bebouwing langs de watergang en gebruikt met name de woonerven als onderdeel van zijn leefgebied.

Andere vogelsoorten met een jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaats of aanwijzingen hiertoe zijn niet waargenomen binnen het plangebied of eromheen. Het plangebied vormt geschikt leefgebied voor overige soorten met jaarrond beschermde nesten als de ooievaar. Eventuele nestplaatsen hiervan zijn niet aangetroffen.

Jaarrond beschermde functionele leefomgeving

In deze situatie zijn een aantal vogelsoorten aangetroffen dan wel te verwachten waarvan de functionele leefomgeving jaarrond beschermd is. Het gaat om soorten als boomkruiper, boomklever, oeverzwaluw en zwarte roodstaart. Het betreft opportunistische vogelsoorten die eenvoudig kunnen uitwijken naar alternatieve leefgebieden.

Overige (broed)vogels

De aangetroffen vogels binnen en direct rondom het plangebied vallen onder vogels van gras- en akkerland, riet en ruigte en open water. Tijdens het veldbezoek zijn in en rondom het plangebied onder meer soorten waargenomen als kievit, wilde eend, meerkoet, houtduif, ekster, merel, vink, koolmees, roodborst, geelgors en zwartkop. In de watergang zijn tijdens de veldbezoeken diverse nesten waargenomen van meerkoet en knobbelzwaan in en aan de randen van de oevers.

Effecten en ontheffing

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Van een aantal vogelsoorten zijn de nesten het hele jaar door beschermd. Ook de functionele leefomgeving is daarbij beschermd.

Ten noorden van het plangebied zijn jaarrond beschermde nesten aanwezig van buizerd, havik en sperwer. De aangrenzende weg ligt buiten de verstoringafstand van deze roofvogels. De werkzaamheden langs de oever kunnen wel van verstoring aard zijn tijdens het broedseizoen, wat kan leiden tot aantasting van de nestlocatie. Bij de aantasting van de nestlocatie en/of de functionele leefomgeving is een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Tijdens de uitvoering dient dan ook buiten het broedseizoen om gewerkt te worden. Indien wel gewerkt wordt tijdens het broedseizoen moeten de verstoringafstanden worden gehandhaafd. Een ecologisch deskundige bepaalt voorafgaand aan de werkzaamheden door het uitvoeren van een broedvogelcheck en/of afstemming met terreinbeheerder van het natuurgebied Stadsgaten (tenminste 24 uur voor de start), hoe hieraan kan worden voldaan.

Vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving

Gelet op de beperkte omvang en het aanbod van geschikt leefgebied voor deze soorten, gaat het om slechts enkele broedparen van genoemde algemeen voorkomende soorten. In de omgeving zijn voldoende alternatieve nestmogelijkheden en leefgebied aanwezig. Het volgende broedseizoen is het leefgebied weer geschikt en beschikbaar als nestplaats voor deze soorten. Genoemde soorten zijn bovendien goed in staat alternatieve nestplaatsen te vinden. Compenserende maatregelen of het aanvragen van een ontheffing is om deze redenen dan ook niet aan de orde.

Overige (broed)vogels

Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, alsook op het wegnemen van nesten van vogels. Daarnaast is

het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren kan in veel situaties worden voorkomen dat gehandeld wordt in strijd met deze verbodsbepaling. De periode van 1 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen¹. In de omgeving komen ook soorten voor zoals graspieper met een tweede of derde legsel tot half augustus. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Voor de Wet natuurbescherming zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort.

Conclusie: het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming is voor vogels met jaarrond beschermde nesten niet nodig, indien verstoringafstanden tot de horsten worden gehandhaafd bij het werken ten tijde van het broedseizoen. Bij de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met (in gebruik zijnde) nesten van vogels door te werken buiten de broedperiode. Indien werkzaamheden plaatsvinden tijdens het broedseizoen, is een nadere beoordeling en een broedvogelcheck door een ecologisch deskundige noodzakelijk.

5.5 Reptielen

Voorkomen en functie

Beschermde reptielen zijn gebonden aan specifieke terreinen zoals heideterreinen en venranden, die niet aanwezig zijn ter plaatse van het plangebied of in de directe omgeving (RAVON). Overige beschermde reptielen worden op basis van het aanwezige biotoop en verspreidingsgegevens niet verwacht in of rondom het plangebied (Verspreidingsatlas en NDFF, 2022).

Ringslang

Van oorsprong is het voorkomen van de nationaal beschermde ringslang wel bekend in de regio. De meest actuele en dichtstbijzijnde losse waarnemingen uit het uitvoerportaal van NDFF zijn bekend ter hoogte van Zwolle (het Engelse werk), Genemuiden en het natuurgebied Olde Maten & Veerslootslanden. Tijdens het velbezoek zijn echter geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van de soort geconstateerd zoals broei-/composthoppen waar de soort zijn eieren doorgaans in afzet, of een brede oeverzone met ruigtevegetatie voor potentiële tijdelijke verblijfplaatsen. Daarbij maakt het steile talud de oever en aangrenzend land, ontoegankelijk voor de soort. De watergang is wel geschikt voor de slang als migratieroute om zich naar geschikt leefgebied te verplaatsen. Verblijfplaatsen van de beschermde ringslang zijn ter plaatse van de droge oeverzone uitgesloten.

Effecten en ontheffing

Negatieve effecten op beschermde reptielen zijn uitgesloten en het uitvoeren van een nader onderzoek of aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming is niet nodig.

Door de aanleg van een flauwer talud wordt het terrein geschikter voor de ringslang om zich hier te vestigen. Geadviseerd wordt om op diverse locaties langs de oever kunstmatige broeihopen op te bouwen, om het gebied aantrekkelijker te maken voor de soort.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor reptielen niet noodzakelijk.

¹ In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

5.6 Amfibieën

Voorkomen en functie

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Een aantal soorten, zoals bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander, kunnen het plangebied gebruiken als voortplantingsbiotoop. De oeverzones van de watergangen zijn tevens geschikt als landbiotoop voor deze soorten. Met name de omliggende bosrijke gebieden vormen geschikt winterbiotoop voor amfibieën. Tijdens de veldbezoeken zijn geen amfibieën waargenomen langs het talud van de watergangen.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Beschermde soorten amfibieën waarvoor geen vrijstelling geldt, zoals kamsalamander of rugstreeppad, worden niet verwacht in het plangebied vanwege het aanwezige, ongeschikte habitat voor deze soorten. Zo ontbreken ruderaal terreinen of natuurlijke poelen in het plangebied. Tevens zijn er geen verspreidingsgegevens bekend van andere beschermde amfibieën in of rondom het plangebied. Wel is het voorkomen van de Habitatrichtlijnsoort heikikker bekend in de omgeving van het plangebied.

Heikikker

De heikikker komt voor ter hoogte van het noordelijk gelegen natuurgebied Stadsgaten (NDF, 2022). Het gaat hier om actuele waarnemingen (grotere aantallen roepende dieren) uit onder andere 2018 in het noordelijk gelegen natuurgebied. De poelen en sloten in dit gebied bieden een marginaal geschikt voortplantingsbiotoop voor de soort. De sloten staan voor een deel in verbinding met de Steenwetering waar geschikt voortplantingsbiotoop ontbreekt omdat hier geen laagveen met vennen of ondiep stilstaand water met oevervegetatie met een lage zuurgraad aanwezig is langs de oeverzones.

Het vaste land tussen het natuurgebied Stadsgaten, en de droge zone van de noordelijke oever van het plangebied, wordt beoordeeld als geschikt zomer- en winterlandbiotoop om te migreren of tijdelijk te verblijven buiten de voortplantingsperiode. De soort overwintert tussen oktober en maart op vorstvrije plekken op het land.

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal naar verwachting leiden tot tijdelijk en beperkt verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende amfibieën met het beschermingsregime “andere soorten”. Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Overijssel een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld.

Na realisatie van de natuurvriendelijke oevers zal het gebied op termijn geschikter biotoop worden voor algemene amfibieën doordat de waterkwaliteit toeneemt, en de oevervegetatie zich beter kan ontwikkelen.

Voor het herprofiëren van de bodem, vergraven van watergangen, dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld met gerichte maatregelen om schade aan algemene amfibieën zoveel mogelijk te beperken.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Heikikker

De Habitatrichtlijnsoort heikikker komt voor in het noordelijk natuurgebied Stadsgaten. Er zijn echter geen geschikte voortplantingsplaatsen of winterbiotoop aanwezig van heikikker ter plaatse van de Steenwetering. De heikikker gebruikt naar verwachting het vaste land in en rondom het natuurgebied in lagere dichtheden als

landbiotoop, buiten de voorplantingsperiode. Voor de heikikker geldt dat aanvullende maatregelen in een ecologisch werkprotocol ervoor moeten zorgen dat schade aan de soort wordt voorkomen. Dit in combinatie met ecologische begeleiding door bijvoorbeeld het afvangen van individuen. Het herprofilen van de bodem, vergraven van watergangen, kunnen in het gebied ter hoogte van de Stadsgaten alleen in de periode februari t/m juli worden uitgevoerd wanneer de heikikker zich in het water bevindt in zijn voortplantingswater. Hierdoor wordt het doden van plaatselijk aanwezige individuen van heikikker voorkomen.

Conclusie: het opstellen van een ecologisch werkprotocol met aanvullende maatregelen voor de Habitatrichtlijnsoort heikikker en algemene amfibieën is noodzakelijk om negatieve effecten en doden van dieren te voorkomen. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor amfibieën niet noodzakelijk.

5.7 Vissen

Voorkomen en functie

Binnen het plangebied, is geschikt voortplantingsbiotoop aanwezig voor algemenere soorten als baars, snoek en tiendoornige stekelbaars. Deze soorten gebruiken de watergang met onderwatervegetatie voor het afzetten van hun eieren, foerageren en zoeken van dekking bij bedreigingen.

Grote modderkruiper

Een beschermde vissoort als grote modderkruiper, komt voor in ondiepe wateren met een dikke sliblaag en een hoge dichtheid aan onderwaterplanten waar hij kan verblijven (RAVON, 2022). Ter plaatse van de Steenwetering en aangrenzende sloten, zijn potentiële voortplantingsplaatsen en rustplaatsen mogelijk aanwezig vanwege de ondiepere zones in de oever met onder gedoken waterplanten. In de omgeving blijkt uit raadpleging van het uitvoerportaal van het NDFF, dat er geen waarnemingen bekend zijn van de soort in de Steenwetering of aangrenzende wateren (NDFF, 2022). Het plangebied valt echter wel binnen bekend verspreidingsgebied van de soort, namelijk van oudsher kleinere populaties in het zuidoosten van Hasselt in de polders met cultuurgrasland (EIS, 2005). Aangezien er geen recentelijk onderzoek is gedaan in de omliggende wateren van het plangebied, is het onduidelijk of de soort ook hier voorkomt.

Effecten en ontheffing

De ontwikkeling zal naar verwachting leiden tot een tijdelijk verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende vissen. In het kader van de zorgplicht dient schade aan individuen zoveel mogelijk te worden beperkt. Ontgravingswerkzaamheden in de natte oeverzone dienen buiten de kwetsbare periode plaats te vinden, welke tussen november en april liggen en watertemperaturen onder nul graden. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld met voorgenoemde en aanvullende maatregelen om schade aan vissen zoveel mogelijk te voorkomen.

Grote modderkruiper

De grote modderkruiper is ter plaatse van de watergang niet uit te sluiten. Bij het voornemen om de natte delen van de oeverzone te ontgraven is daarom nader onderzoek naar de soort noodzakelijk. Dit kan door middel van toepassing van diverse bekende methodieken als e-DNA onderzoek en de schepnet methode (BIJ12, 2021). Aan de hand van het onderzoek moet blijken of er beschermde functies aanwezig zijn ter plaatse van eventuele werkzaamheden. Hieruit kan naar voren komen dat het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming nodig is.

Na realisatie van de natuurvriendelijke oevers zal de Steenwetering op termijn geschikter biotoop vormen voor vissen doordat de waterkwaliteit naar verwachting zal toenemen, en de oevervegetatie zich beter kan ontwikkelen waardoor meer voortplantings- en schuilplaatsmogelijkheden zullen ontstaan.

Conclusie: nader onderzoek naar grote modderkruiper is nodig om de aan- of afwezigheid van de nationaal beschermde soort te bepalen. Uit het nader onderzoek kan geconcludeerd worden dat het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde vissen noodzakelijk is.

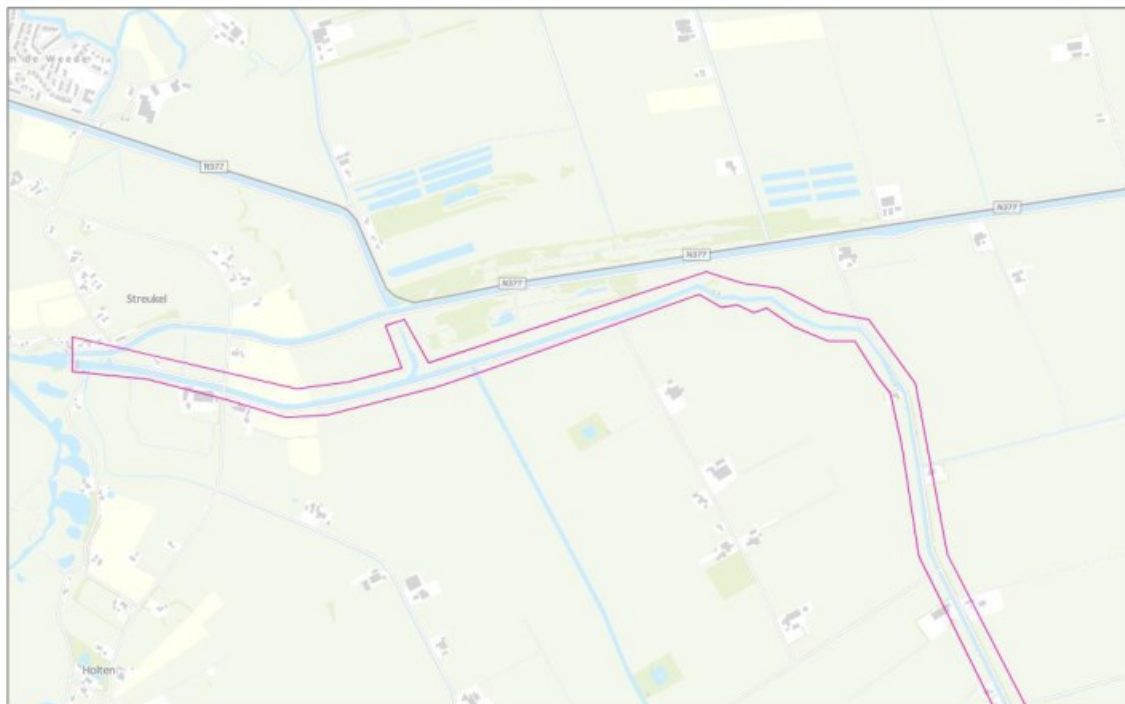
5.8 Ongewervelden

Voorkomen en functie.

Van de groep ongewervelden (dagvlinders, libellen, kevers, kreeftachtigen en weekdieren) is het voorkomen van de beschermde soorten gevlekte witsnuitlibel, gevlekte glanslibel en gestreepte waterroofkever in het natuurgebied aan de noordkant van het plangebied ter plaatse van het veengebied Stadsgaten bekend (NDFF, 2022). De gevlekte witsnuitlibel en gevlekte glanslibel zijn echter gebonden aan laagveenmoeras, petgaten en vegetatierijke vennen en/of duinplassen. Dergelijke habitattypen zijn niet aanwezig binnen het plangebied waardoor geschikt habitat ter plaatse van de Steenwetering ontbreekt.

Gestreepte waterroofkever

In de Steenwetering zijn ondiepe waterdelen aanwezig met vrijwel stilstaand water. De waterkwaliteit is op deze plaatsen van redelijke kwaliteit, voorzien van submerse waterplanten, en biedt daarmee een geschikt biotoop voor de gestreepte waterroofkever. De soort komt in met name sloten en kanalen voor, en heeft zich in de afgelopen decennia met name in de laagveengebieden kunnen handhaven. Het plangebied ligt nabij het bekende verspreidingsgebied van de soort (eis-nederland.nl). Ook zijn diverse waarnemingen bekend ter plaatse van de Steenwetering in het noordoostelijk deel van de watergang (afbeelding 13).

Afbeelding 13. Bekende locatie met actuele waarnemingen van de beschermde gestreepte waterroofkever.

Effecten en ontheffing

Gestreepte waterroofkever

Door de ontgravingswerkzaamheden langs de Steenwetering zal het leefgebied van de gestreepte waterroofkever mogelijk tijdelijk worden aangetast. Verwacht wordt dat de ontwikkeling een positief effect zal hebben op de lange termijn aangezien de waterkwaliteit naar verwachting zal verbeteren. De aanwezigheid van de gestreepte waterroofkever is echter niet op voorhand uit te sluiten. Het aanvragen van een ontheffing

Wet natuurbescherming is nodig om negatieve effecten te voorkomen. In een projectplan dienen de noodzakelijk maatregelen opgenomen te worden om zoveel mogelijk schade aan de Habitatrichtlijnsoort te beperken.

In het plangebied zijn overige beschermde ongewervelden niet te verwachten gezien waardplanten en geschikt biotoop ontbreken. Er is dan ook geen sprake van negatieve effecten op beschermde ongewervelden als gevlekte glanslibel, gevlekte witsnuitlibel of zilveren maan. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming zijn voor deze soorten niet aan de orde.

Conclusie: negatieve effecten op de gestreepte waterroofkever ter plaatse van de ondiepe delen van de Steenwetering kunnen niet worden uitgesloten. Voor het uitvoeren van de ontgravingswerkzaamheden is een ontheffing Wet natuurbescherming onderdeel soorten noodzakelijk.

6 Conclusie

6.1 Beschermde soorten

6.1.1 Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ontwikkeling zal naar verwachting leiden tot tijdelijk en beperkt verlies van leefgebied van een aantal beschermde soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt. Het betreft soorten als ree, haas, konijn en diverse algemene muizensoorten. De ingreep heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er sprake is van een tijdelijke, en plaatselijke verstoring, voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft.

6.1.2 Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Met de volgende soorten en/of soortgroepen dient rekening te worden gehouden.

Vleermuizen

De bruggen in het plangebied zijn ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen vanwege het ontbreken van toegangsmogelijkheden waar de dieren tussen kunnen kruipen of verblijven. Bebouwing is niet aanwezig, waardoor verblijfplaatsmogelijkheden in het plangebied voor vleermuizen zijn uitgesloten. Sommige bomen binnen het plangebied zijn mogelijk wel geschikt. De aanwezige bomen binnen het plangebied blijven behouden. Mocht het plan wijzigen waardoor er wel bomen gekapt worden dienen bomen met holten, spleten of loshangend schors nader onderzocht worden.

Met betrekking tot het foerageergebied en de vliegroutes van de vleermuizen zal de herinrichting geen effect hebben op de functionaliteit van het gebied als zodanig.

Met het toepassen van bouwverlichting dient men rekening te houden met vleermuizen (zie kader Verlichting). Zodat foeragerende vleermuizen niet worden verstoord door uitstraling van licht.

Heikikker

De habitatrichtlijnsoort heikikker komt voor in het noordelijk natuurgebied Stadsgaten. Voor de heikikker geldt dat aanvullende maatregelen in een ecologisch werkprotocol ervoor moeten zorgen dat schade aan de soort zoveel mogelijk wordt voorkomen. Dit in combinatie met ecologische begeleiding door bijvoorbeeld het afvangen van individuen. Het herprofilen van de bodem, vergraven van watergangen, kunnen in het gebied ter hoogte van de Stadsgaten alleen in de periode augustus t/m november worden uitgevoerd. Hierdoor wordt het doden van plaatselijk aanwezige individuen van heikikker voorkomen.

Otter

Er zijn geen recent gebruikte schuil- of verblijfplaatsen van de otter aangetroffen binnen het plangebied. Wel zijn bij de brug ter hoogte van DP 5 oude latrines aangetroffen. In dat kader moet voor het vervangen van de brug voorzieningen aangebracht worden voor de otter. Op deze manier blijft de locatie geschikt als schuilplaats en onderdeel van het leefgebied van de otter.

Nader onderzoek grote modderkruiper

De grote modderkruiper heeft een voorkeur voor ondiepe wateren met een dikke modderlaag en een hoge dichtheid aan waterplanten. Verblijfplaatsen in de watergangen binnen het plangebied zijn niet op voorhand uit te sluiten. Nader onderzoek middels e-DNA en/of schepnetonderzoek is nodig om de aan-of afwezigheid

van de nationaal beschermde soort uit te wijzen. Hieruit blijkt of het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming, noodzakelijk is.

Ontheffing noodzakelijk gestreepte waterroofkever

In de watergang de Steenwetering zijn verblijfplaatsen en geschikt leefgebied van de habitatrichtlijnsoort gestreepte waterroofkever aanwezig. Het aantasten en/of vernietigen van verblijfplaatsen is een overtreding van de Wet natuurbescherming. Als gevolg van de ontgravingswerkzaamheden is een overtreding niet geheel te voorkomen. Een ontheffing dient aangevraagd te worden bij de provincie Overijssel.

Jaarrond beschermde nesten

Ten noorden van het plangebied zijn territoria en jaarrond beschermde nesten aanwezig van buizerd, havik en sperwer. Ook de functionele leefomgeving is daarbij beschermd. Tijdens de uitvoering dient dan ook buiten het broedseizoen om gewerkt te worden. Bij het werken tijdens het broedseizoen moeten de verstoringafstanden worden gehandhaafd. Een ecologisch deskundige bepaalt voorafgaand aan de werkzaamheden door het uitvoeren van een broedvogelcheck en/of afstemming met terreinbeheerder van het natuurgebied Stadsgaten (tenminste 24 uur voor de start), hoe hieraan kan worden voldaan. .

Broedvogels

Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, als ook op het wegnemen van nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. In veel situaties kan dit voorkomen worden door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen² uit te voeren.

Indien werkzaamheden plaatsvinden tijdens het broedseizoen, is een nadere beoordeling en een broedvogelcheck door een ecologisch deskundige noodzakelijk

6.1.3 Algemene zorgplicht

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is in artikel 1.11 een omschrijving opgenomen over de algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht neemt voor alle in het wild levende dieren en planten, dus ook niet-beschermde soorten, en hun directe leefomgeving. Dit is een algemene verantwoordelijkheid die voor iedereen geldt. Het betekent bijvoorbeeld dat er niet onnodig dieren en planten worden gedood, wanneer redelijkerwijs een andere oplossing voor is, bijvoorbeeld de dieren te verplaatsen naar een ander gebied.

Ecologisch werkprotocol amfibieën en vissen

Voor het herprofilen van de bodem en het dempen/vergraven van watergangen, dienen in het kader van de zorgplicht voor aquatische fauna, de volgende maatregelen te worden uitgevoerd:

- opstellen van een ecologisch werkprotocol met gerichte maatregelen om schade aan amfibieën en vissen zoveel mogelijk te beperken.
- de werkzaamheden uit te voeren na de voortplantingsperiode van amfibieën en vissen, wanneer de larven en jonge vissen zijn volgroeid en voordat volwassen exemplaren in winterrust gaan. Dit betekent dat de werkzaamheden het beste kunnen worden uitgevoerd in de periode begin september tot en met november.
- de vrijkomende sliblaag (natte grond) niet direct te verwerken, maar enkele uren op de oever te laten liggen, waardoor waterdieren de kans krijgen terug te keren naar het water. Indien zichtbaar veel (jonge) vis op de oevers wordt geplaatst wordt geadviseerd om de dieren af te vangen door een ter zake kundige en met emmers terug te plaatsen in de watergang na uitvoering van de werkzaamheden.

² In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

- de werkzaamheden in het water dienen uitgevoerd te worden bij een watertemperatuur van minder dan 8 graden of bij een ijsdek. Dit in verband met winterrust van vissen en amfibieën, die dan niet tijdig weg kunnen vluchten voor de werkzaamheden.
- werk bij de uitvoering zoveel mogelijk in één richting vanaf de oever, zodat vissen en andere waterdieren richting het open en diepere water kunnen wegvluchten.

6.2 Bescherming gebieden

Niet stikstof-gerelateerde effecten:

Op ongeveer 20 meter afstand ligt het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht'. De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maken dat de effecten uitsluitend tot het plangebied of in de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Een toetsing op grond van de Wet natuurbescherming van niet stikstof-gerelateerde effecten wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Stikstof-gerelateerde effecten

Sinds 1 juli 2021 is de Wet stikstofreductie en natuurverbetering in werking. Deze wet geeft een vrijstelling voor tijdelijke stikstofdepositie veroorzaakt door de bouw, wat betekent dat een stikstofberekening niet noodzakelijk is om de effecten op instandhoudingsdoelen in beeld te brengen.

6.3 Bescherming houtopstanden

Er worden binnen het plangebied geen bomen gekapt. Een nadere toetsing van houtopstanden is daarom niet noodzakelijk.

6.4 Natuurnetwerk Nederland

De ontwikkeling is niet in strijd met het bestemmingsplan. Een toetsing aan het natuurbeleid is daarom niet noodzakelijk.

6.5 Geldigheid rapportage

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Tabel 1. Resultaten (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in het plangebied.

Beschermingsregime	Soort(groep)	Gebruik gebied	Effect ruimtelijke ontwikkelingen	Ontheffing	Vervolg Nader onderzoek/mitigerende en/of compenserende maatregelen
"Andere soorten"	Vrijgestelde grondgebonden zoogdieren	Leefgebied	Tijdelijke aantasting leefgebied, doden, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee, vrijstelling	Zorgplicht
"Andere soorten"	Vrijgestelde amfibieën	Leefgebied	Tijdelijke aantasting leefgebied, doden, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee, vrijstelling	Opstellen ecologisch werkprotocol met maatregelen.
Habitatrichtlijn	Heikikker	Mogelijk onderdeel van leefgebied	Landbiotoop buiten voortplantingsperiode, leefgebied blijft behouden	Nee, mits	Opstellen ecologisch werkprotocol en ecologische begeleiding
"Andere soorten"	Grote modderkruiper	Potentiële verblijfplaatsen	Mogelijke aantasting verblijfplaatsen	Onbekend	Nader onderzoek met e-DNA om aan- of afwezigheid aan te tonen. Indien aanwezig, aanvragen ontheffing Wet natuurbescherming.
Habitatrichtlijn	Gestreepte waterroofkever	Potentiële verblijfplaatsen	Mogelijke aantasting verblijfplaatsen en/of geschikt leefgebied	Ja	Aanvragen ontheffing Wet natuurbescherming met voorgestelde mitigerende maatregelen.
Habitatrichtlijn	Vleermuizen	Mogelijk onderdeel van leefgebied	Tijdelijke aantasting foerageergebied, op termijn weer beschikbaar	Nee	Zorgplicht en rekening houden met verlichting. Mocht het plan wijzigen waardoor er wel bomen gekapt worden dienen bomen met holten, spleten of loshangend schors nader onderzocht worden.
Habitatrichtlijn	Otter	Mogelijk schuilplaats	Tijdelijke aantasting	Nee	Aanbrengen voorziening bij nieuwe brug
Vogelrichtlijn	Vogels	Broedlocatie en onderdeel leefgebied	Mogelijke verstoring	Nee, mits	• Werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren. • Bij uitvoering tijdens broedseizoen, broedvogelcheck en ecologisch begeleiding noodzakelijk

Vogels jaarrond	Vogels vaste broedlocaties	Broedlocatie en onderdeel leefgebied	Geen verblijfplaatsen aanwezig, leefgebied blijft behouden	Nee, mits	• Werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren, • Bij uitvoering tijdens broedseizoen, broedvogelcheck en ecologisch begeleiding noodzakelijk
------------------------	-----------------------------------	--------------------------------------	--	-----------	---

Literatuurlijst

- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie) (2016). *Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur van Nederland 12*. Naturalis Biodiversity Centre & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- Creemers R.C.M. & van Delft J.J.C.W. (2009). *De amfibieën en reptielen van Nederland, - Nederlandse fauna 9*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- Dietz, C., Helversen, O. van, & Nill, D. (2011). *Vleermuizen: Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika*. Utrecht, Nederland: De Fontein & Tirion Uitgevers.
- EIS (2005). De gestreepte waterroofkever *Graphoderus bilineatus* in Nederland: een eerste inhaalslag. Rapportnummer EIS2005-11.
- Ministerie van Economische Zaken (2016). *Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen*. Ministerie van Economische Zaken, versie 1.3.
- ESRI Nederland (2021). <https://www.esri.nl/nl-nl/home>
- Ministerie van Economische Zaken (2016). *Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen*. Ministerie van Economische Zaken, versie 1.3.
- NDFF (2021). Nederlandse Databank Flora en Fauna. <https://www.ndff.nl/>
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. (2002). *De Nederlandse libellen (odonata), - Nederlandse fauna 4*. Leiden, Nederland: KNNV Uitgeverij & European invertebrate Survey – Nederland.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland. (2002). *Atlas van de Nederlandse broedvogels, - Nederlandse fauna 5*. Leiden, Nederland: KNNV Uitgeverij & European invertebrate Survey – Nederland.

Soortinformatie:

- www.zoogdiervereniging.nl
- www.ravon.nl
- www.libellennet.nl
- www.sovon.nl
- www.vlindernet.nl
- www.eis-nederland.nl

Bijlage 1 Wettelijk kader natuurwetgeving

Bescherming van soorten

Zorgplicht

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende planten- en diersoorten, of de soort nu beschermd is of niet (= zorgplicht). Deze zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wilde levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld, maar kan door toepassing van bestuursdwang wel worden gehandhaafd.

Beschermingsregimes

Op het onderdeel soortbescherming deelt de Wet natuurbescherming soorten in drie beschermingsregimes in:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn

2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd³.

3. Beschermingsregime “andere soorten”

Soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk van deze beschermingsregimes heeft zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

Verbodsbepalingen

De Wet natuurbescherming gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. In de wet worden ten aanzien van de beschermde soorten een aantal verbodsbepalingen genoemd (figuur 1). De verbodsbepalingen zijn gekoppeld aan het beschermingsregime van de soort (resp. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de groep ‘Overige soorten’). Dat betekent dat deze verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij voor de soort(en):

- een vrijstelling geldt;
- er gewerkt wordt met een goedgekeurde Gedragscode (feitelijk een collectieve ontheffing);
- een ontheffing is verkregen.

³ De brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’, versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016 impliceert dat de bescherming uit de Vogelrichtlijn prevaleert boven de bescherming van vogels uit de verdragen van Bonn en Bern

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Overzicht verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming (bron: brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3, Ministerie van EZ, december 2016).

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen (en deze toch te mogen overtreden) via een ontheffing of een vrijstelling moet aan drie criteria worden voldaan:

1. er is geen andere bevredigende oplossing voor de handeling (=alternatievenafweging);
2. de afwijking is gebaseerd op een in de wet genoemd belang (b.v. openbare veiligheid of volksgezondheid);
3. de ingreep of handeling mag geen afbreuk doen aan en/of verslechtering betekenen voor de staat van instandhouding van de soort.

Als aan (alle) drie deze vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een (goedgekeurde) gedragscode.

Voorgaand figuur geeft een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime. De verbodsbepalingen voor de groep van overige, 'nationale' soorten zijn geïnspireerd op de Habitatrichtlijn en op een aantal punten versoepeld. Zo is het opzettelijk verstoren van beschermde soorten (en hun verblijfplaatsen) uit deze groep van overige soorten niet langer verboden. Wel is het nog steeds verboden om vaste verblijfplaatsen van dieren onder dit beschermingsregime opzettelijk te beschadigen of te vernieren.

Voor vogels geldt dat verstoren niet verboden is als de verstoring maar niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (*artikel 3.1, lid 4 en lid 5*). Het beschadigen van in gebruik zijnde vogelnesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren dus niet meer, tenzij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de specifieke soort(en). Het is aan de initiatiefnemer om zich op de hoogte te (laten) stellen, en waar nodig aan te tonen, dat de op zich verstorende activiteit geen bedreiging vormt voor de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Tot slot geldt het opzettelijk doden of vangen en het verbod om vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of beschadigen, niet voor bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis in of op gebouwen of de daarbij behorende erven of roerende zaken (*artikel 3.10 lid 3*). Zie kader – Opzettelijkheid.

Kader - Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (*artikel 10*). Hierdoor was de Flora en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daar is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant....”*.

Andere bevredigende oplossing(en)

De initiatiefnemer moet aantonen en beargumenteren dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn waardoor overtreding van de verbodsbepaling(en) kan worden voorkomen, bijvoorbeeld door planaanpassing of het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Het is aan het bevoegd gezag (doorgaans dus de provincie) om de alternatieve oplossingen te beoordelen en hierover te besluiten. De onderbouwing moet gebaseerd zijn op objectieve en controleerbare gegevens.

Belangen

Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen. Voor de groep van overige, nationaal beschermde soorten wordt uitgegaan van de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen. In het Kader - Wettelijk Belang wordt een overzicht gegeven van deze belangen.

Staat van instandhouding van de soort

Tot slot moeten de effecten van de voorgenomen handeling(en) worden beoordeeld aan de staat van instandhouding (Svl) van de soort. Zie ook kader – Staat van instandhouding. De Svl varieert per soort en per handeling, en is niet vastgelegd in de wet. Een handeling op een zeldzame beschermde soort zal eerder leiden tot een negatief effect op de Svl dan bij een algemene soort. Belangrijk is ook de trend (aantalsontwikkeling) en de ruimtelijke verspreiding van de soort. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve (versterkende) effecten, bijvoorbeeld door andere handelingen of ontwikkelingen in de omgeving en met reeds verleende ontheffingen voor dezelfde populaties van deze soort(en). Bij de beoordeling mogen compenserende en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden betrokken. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime. Om te beoordelen of aan deze criteria wordt voldaan, moet inzicht worden gegeven in:

1. De Svl (van de populatie) van de soort (in zijn natuurlijke verspreidingsgebied).
2. Het effect van de handeling of ontwikkeling op de soort.

Kader - Staat van instandhouding

- **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** "De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort".
- **Beschermingsregime soort Habitatrichtlijn:** "Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan".
- **Beschermingsregime Overige soorten:** "Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan".

Voorkomen van overtreding verbodsbepalingen

In sommige situaties kunnen maatregelen worden getroffen waardoor negatieve effecten en overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming kunnen worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de kap van bomen met broedende vogels uit te stellen tot na de broedtijd. Al kan de boom ook een nest bevatten van een vogelsoort waarbij het nest jaarrond beschermd is, waardoor overtreding niet kan worden voorkomen. Het plannen van werkzaamheden buiten de kwetsbare periode(n) van beschermde soorten is een veel toegepaste maatregel. Andere mogelijkheden om overtreding te voorkomen zijn wellicht het aanpassen van de werkvolgorde, gebruik te maken van andere apparatuur of de werkzaamheden te faseren in ruimte en tijd (zoals in het voorbeeld).

Vrijstellingen

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen die leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen in de wet. Dit zijn bijvoorbeeld de provinciale vrijstellingen en de gedragscodes. Ook kan er sprake zijn van een vrijstelling als de handeling is opgenomen in een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of programma in het kader van een programmatische aanpak. Tot slot kan het Rijk voor handelingen en activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is een vrijstelling geven in de vorm van een Ministeriële Regeling. Vrijstellingen kunnen alleen gelden voor de verbodsbepalingen en de voorwaarden zoals genoemd bij de verschillende beschermingsregimes.

Provinciale verordening

Provinciale Staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Zo zijn met een provinciale verordening een aantal vooral algemeen voorkomende en beschermde zoogdieren als egel en rosse woelmuis vrijgesteld van de ontheffingsplicht. Door deze mogelijkheid ontstaan echter wel verschillen in de bescherming van soorten tussen de verschillende provincies.

Programmatische aanpak

De Wet natuurbescherming biedt de mogelijkheid om een programmatische aanpak toe te passen. Een dergelijk programma kan zowel door het Rijk als door provincies worden opgesteld. Onder de Flora en faunawet is reeds ervaring opgedaan onder de 'Generieke' of 'Gebiedsgerichte aanpak'. Tevens is voor een aantal grootschalige ontwikkelingen en plangebieden een Generieke ontheffing verleend zoals voor de gemeente Tilburg, het Havengebied Rotterdam en Vliegveld Twente. Het biedt de mogelijkheid om door middel van een actieve leefgebiedenbenadering te streven naar een betere verbinding tussen economie en ecologie.

Beheerplan Natura 2000-gebied

Tot slot zijn handelingen die onderdeel uitmaken van een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of een programmatische aanpak (zoals stikstof) vrijgesteld, mits de handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van de soortenbeschermingsregimes.

Kader - Wettelijk Belang

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- voor onderzoek en onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
- om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

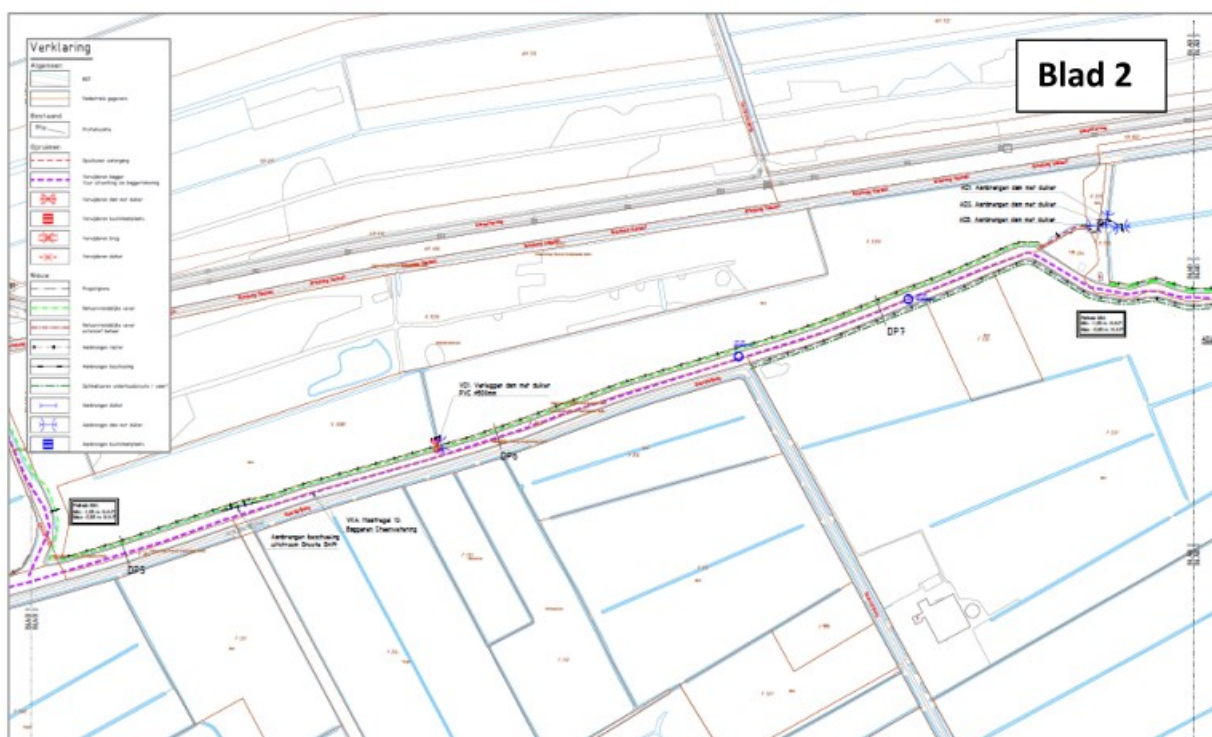
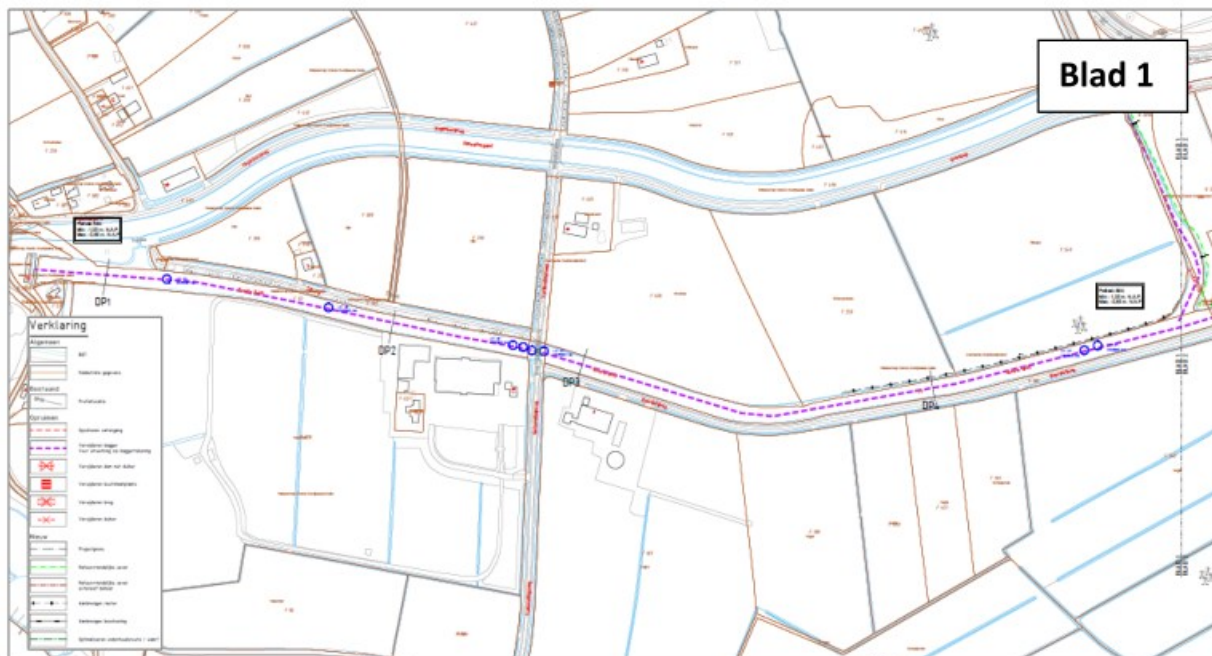
Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

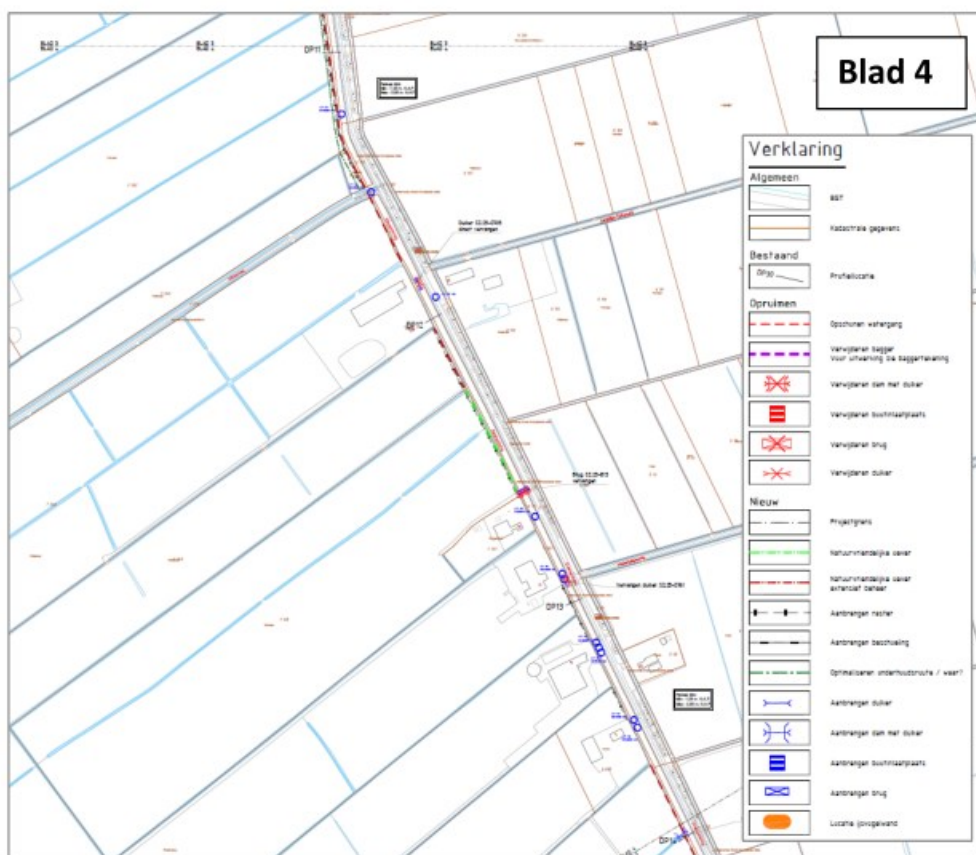
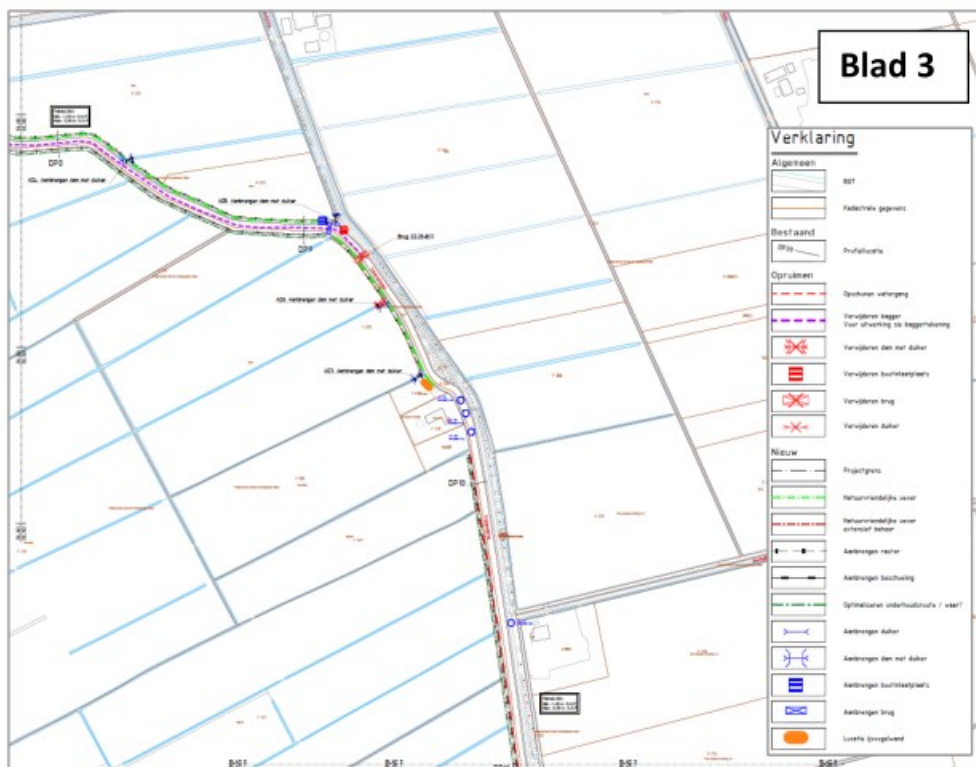
- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen eigendom;
- in het belang van volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen, onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere 'nationaal' beschermde soorten kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade en overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Bijlage 2 Inrichtingstekeningen

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief ➡